

Viața sub specie mortis

Deși se situează, cronologic vorbind, prin cele patru opuri (apărute în intervalul 1998-2004) premergătoare acestei cărți, în câmpul generației douămiiste, Kocsis Francisko iese cu volumul *Ceva trece pe-aproape** din stereotipiile de grup. Nu este vorba despre vreun dispreț față de „manierele literare” sau de vreun act de secesionism la adresa mizerabilismului, exhibiționismului, a notației de grad zero, a radicalizării limbajului ori a altor metehne poetice de actualitate, ci de o altă perceptie, de o altă exprimare și de alte posibilități de textualizare a realității.

În aceiași parametri ai unui real lipsit de strălucire, dizarmonic, poetul înțelege să se întoarcă la forța vizionară, metaforică a lirismului, la tonurile înalte, nevrotice, la poezia sensibilă și capabilă să sensibilizeze. Fără să fugă de cotidian, autorul nu pare totuși interesat de o reflectare terre à terre a acestuia, ci mai degrabă de o punere în abis a semnificației lui prin simetrii, disimetrii, laitmotive. Elementele epico-textuale, anecdoticul, le filme verită se lichefiază prin lirism, prin tainica incluziune a unei retorici și a unui imaginari expresionist, sunt resorbite în ritmurile poemelor, în anvergura lor expresivă. Sentimentul precarității, al instabilității, al unei lumi ce se complace abulic într-o stare de tranziție, într-un spațiu intersticial, într-o anticameră a morții, într-o veșnică amânare, unele trăiri halucinatorii, manifestările invizibilului, raportarea la propriile temeri – toate acestea sunt prinse în plasa unei adevărate cronopatii.

Acest lamento determinat de impresia stagnării sau trecerii timpului este vestit chiar din titlurile poemelor ce conțin multiple repere temporale: *O zi; Printre nimicuri, zilele; Timp opri; Duminica dimineață; Duminica pierdută; Illo tempore; Eterna întoarcere* etc. Se conturează astfel ideea unei scrierii metafuncționale, ce se bazează pe re-playuri și reiterări. Autorul are un instinct al ansamblului, al construcției, doavă fiind faptul că mai multe texte sunt numite *Octombrie: Octombrie 2004, Octombrie 2005, Octombrie 2006, Octombrie 2007*. Unitatea întregului este asigurată și de revenirea unor versuri muzicale, care condensează frumusețea unei partituri. Angoasa se prelinge în secvențe armenoioase, amintind de Blaga: „Vântul de plângere,/ de spinii mărăcini-

nilor/ se umplu de sânge, // scapă cuvântul/ și-n hotarul simțirii/ se surpă orizontul – // dar nici destrămare/ de stare, / nici urlet de disperare/ nu tulbură adâncul oglindit/ al închipuirii –/ deși să fug aş vrea,/ totuși, totuși mă reține/ acest negru catafalc/ pe care-n dor de moarte zac,/ deși încă-s în legea firii; // oprita moarte o degust/ în toate zilele trăirii”. (*Illo tempore*); „Visează în transă/ un dar de la şansă, // doreşte-ți o caldă/ apă de scaldă, // o apă albastră/ pupilă de astră, // apa safirului, / lacrima Domnului” (*Descântec nostalgic*). Nici în aceste poezii, nici în scenariile poetice mai ample, autorul nu supralicitează însă livrescul, ci superpozează efectele, strivind cel puțin pentru o vreme, de exemplu, sub acordurile lui Villon, alarmanta manifestare a fatalității: „înainte de a-mi deschide ochii, / mai contemplu peisajele cu dungi cromate/ din întunericul excavat de pungi de lumină, / afară e beznă, / se aud ramurile trosnind în ger –/ imaginea are fler/ și melancolie. / Reninge zăpezile de altădată. Compensează/ imlacabilul destin c-o reverie”. (*Zăpezile de altădată*).

Senzatia acută a destinului implacabil serpuiește în întreg volumul trădând resorturile acunse ale unui Weltanschauung copleșitor, fixat în tablouri indeleibile, în nucleu sumbre: „Chipul mi-1 îngrop/ între mâini cu gheare, // încă n-am murit/ sunt în aşteptare// să-mi contemplu/ febrila devorare// când coboară nopti/ pe lungi coridoare// cu pași ca de orb/ în clipa următoare, // când mă revocă/ din jurul transei// și m-aruncă iar/ în trocul şansei”. (*Așteptare*); „Un interstiu lunar în noaptea îngustă/ luminează brusc peisajele imaginației, / (...) îmi tatuеază pe chip o mască de travesti, / chipul din viitor. // Nu sunt speriat. Doar trist. Si resemnat”. (*Interstiu*).

Poetul enormizează detaliul și creează o atmosferă apocaliptică, atroce. Într-unul dintre cele mai frumoase poeme ale volumului, viziunea deformatoare crește din imaginea desfiguratului chip al omului asupra căruia autorul stăruie cu obstinație: „De la o vreme, nu mai pot scăpa de senzatia/ că serile vin ca o surpare de beznă, / instalatio noctis lupus –/ o gură feroce înclesită într-o altă gură, / dinți peste dinți scrâșniți și între ei o ciupitură/ de nerv violent de încordare/ peste care cu trosnet se

Lectura poeziei

curbează disperarea; nopțile uită, omul își aduce aminte/ ca de excizii brutale de speranță/ și se simte brusc de parcă ar fi firul de nisip/ ce se răsușește în perla neagră/ peste care se mai suprapune un strat/ infim de moarte// Restul e urlet. La frecvențe halucinante,/ mă capsulează în cel mai dens/ nod de rezonanță. Îmi retează brutal/ senzația că viul înseamnă viață” (*Noctis lupus*).

Der Schrei, tipărtul expresionist, se situează pe o sintaxă a decepției, unde se întâlnesc macabru și suavul: „lucrurile simple au farmecul lor,/ scara lui iacob se sprijină pe ele,/ nimic nu vine ca o colosală apariție dintre stele” (** *), dar este și un efect al absurdului existenței. Spațiul cotidian, anodin este locul „unde începe moartea”, perimetru al întâmplărilor funeste sau al gesturilor lipsite de afecțiune, care „n-au jubit ori incizat conștiința”. Sentimentul duminicii îmbătrânite, „cu riduri”, „jocul” în care miza este chiar ființa celui implicat, timpul fără memorie sau repetitiv, sărăcit, prin distanța scursă față de începuturi, omul ca „lectură divină”, citit „din celulă în celulă”, dorul „de-o cu totul altă viață” alcătuiște un univers dealtfel banal, parcelat sub forma „orașului vechi” („cu cerșetorii săi alcoolici”, cu „băutorii întârziați”, cu biserici și ambuteiaje) și sub forma unui „acasă” indeterminat.

Bufnița, ninsoarea, sfinții care plâng, lupul sunt simbolurile unei lumi fără revelații, aflată pe buza prăpastiei. Sentimentul proximității morții (al pasivității dictate de legi inexorabile) se scurge ca o apă tare, ca un acid coroziv pe suprafața realului uniformizându-l. Entropizarea, moartea nu sunt următe, însă, de simptomele firești ale revitalizării: „Parcă aş fi într-un picaj cu escale/ Mi se permite să mă aşez iar în ruină/ înainte de o nouă prăbușire” (*Printre nimicuri, zilele*), ci de gestul aneantizator al sinuciderii: „surescitat de felurile în care se poate muri,/ pun degetul arătător la tâmplă/ și apăs, poc! după detunătură, se mai aud oasele troșnind/ ca un catarg îndepărtându-se în furtună,/ apoi nimic, nimic, nimic” (*Surescitat*).

Kocsis Francisko înfățișează în ultimul său volum viața sub specie mortis, răspunzând impulsurilor unei sensibilități expresioniste, în versuri bine scrise, năpădite de emoție și care emoționează, dincolo de orice afinități sau dezacorduri ale poetului în raportul cu congenerii săi.

*Kocsis Francisko, *Ceva trece pe-aproape*, Târgu-Mureș, Editura Ardealul, 2009.

